

20. 2. 2004

ID: 23612

Poškozování věřitele

Zcizením nemovitostí, zajištěných zástavním právem, nedojde bez dalšího ke splnění znaků skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele. Zřízení dalších věcných břemen, může být za určitých okolností poškozením majetku ve smyslu § 256 odst. 1 písm. a) tr.zák.

Zcizením nemovitostí, zajištěných zástavním právem, nedojde bez dalšího ke splnění znaků skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele.

Zřízení dalších věcných břemen, může být za určitých okolností poškozením majetku ve smyslu § 256 odst. 1 písm. a) tr.zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 289/2003, ze dne 13.3.2003)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání konaném dne 13. 3. 2003 dovolání obviněného A. Ch., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 9 To 363/2002, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 2 T 1/2002 a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 9 To 363/2002, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 3. 2002, sp. zn. 2 T 1/2002, zrušují a podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněný A. Ch. podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 9 To 363/2002. Tímto rozsudkem byl na podkladě odvolání obviněného zrušen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 3. 2002, sp. zn. 2 T 1/2002, a rozhodnuto tak, že obviněný byl uznán vinným trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák. a odsouzen podle § 256 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na patnáct měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na třicet měsíců. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 20.000,- Kč a podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody na dva měsíce. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozovaná Č. h. b., a. s., se sídlem P., B. 1, odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle zjištění Městského soudu v Praze se obviněný trestného činu dopustil tím, že darovací smlouvou ze dne 9. 11. 1999, s právními účinky vkladu ke dni 11. 11. 1999, převedl na své dcery M. a T. Ch. nemovitosti zapsané na LV č. 632 KÚ Praha - město v KÚ D. M., které zatížil dvěma věcnými břemeny, ač tyto nemovitosti dal do zástavy smlouvou ze dne 6. 1. 1998 ČMHB, a. s., se sídlem P., B.

1, která mu na jejich nákup poskytla hypoteční úvěr ve výši 2.600.000,- Kč, a obviněný se zavázal nezatežovat je ve prospěch třetích osob a nepřevádět bez souhlasu této banky, přičemž od počátku roku 1999 nepoukazoval splátky pravidelně, od března roku 2001 nesplácí úvěr vůbec, čímž bance způsobil ke dni 10. 4. 2001, kdy banka odstoupila od smlouvy, škodu ve výši 2.492.865,10 Kč.

Obviněný podal dovolání v rozsahu odpovídajícím výroku o vině i výroku o trestu. Poukázal v něm na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Namítl, že soudy nesprávně posoudily skutek jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák., neboť nesprávně uzavřely, že zmařil uspokojení svého věřitele tím, že zcizil část svého majetku. Nezpochybnil, že předmětnou nemovitost daroval svým dcerám, to však podle něj pro posouzení trestnosti činu relevantní nebylo. Významné podle něj bylo, že nemovitost poškodil tím, že ji zatížil věcným břemenem, což mělo za následek ztížení realizace zástavního práva banky. Podle názoru obviněného skutek vykazuje znaky trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. Podstata protiprávního jednání spočívala podle dovolatele v tom, že zmařil uspokojení svého věřitele tím, že poškodil část svého majetku, a škoda je představována částkou, o kterou se snížila možnost uspokojení věřitele snížením reálné tržní ceny nemovitosti, nikoliv částka odpovídající zůstatku pohledávky. Navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadený rozsudek i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák. se dopustí, kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku, a způsobí tímto činem značnou škodu.

Z tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku Městského soudu v Praze se podává, že soud pokládal u obviněného za naplněné ty znaky uvedeného trestného činu, které spočívají v tom, že pachatel zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zcizí část svého majetku, a způsobí tak značnou škodu. Ztotožnil se tak s právními závěry, které byly již vyjádřeny ve výroku o vině v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4.

Z hlediska napadeného rozhodnutí a obsahu dovolání je významná otázka, zda a jakou formou obviněný zmařil uspokojení svého věřitele, tj. ČMHB, a. s., tím, že nemovitosti, které dal do zástavy uvedenému věřiteli k zajištění jeho pohledávky, vzniklé ze smlouvy o hypotečním úvěru, darovací smlouvou převedl na své dcery, přičemž při převodu nemovitosti zatížil věcnými břemeny.

Podstatou trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. je primárně poškozovací jednání ve vztahu k majetku. Dlužník zmaří uspokojení svého věřitele tím, že některou z uvedených forem jednání vůči svému majetku (zničí, poškodí, zatají, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku) způsobí stav, kdy věřitel nemůže ani částečně dosáhnout uspokojení své pohledávky. Uspokojením věřitele se rozumí poskytnutí takového plnění ve prospěch věřitele, které je obsahem závazkového právního vztahu mezi ním a dlužníkem podle důvodu vzniku tohoto vztahu.

Poškozování vlastního věřitele některou z forem jednání, jak jsou vymezeny v § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., představuje reálné zmenšení rozsahu majetku dlužníka o ty majetkové hodnoty, jimiž by bylo možné dosáhnout uspokojení pohledávky věřitele.

Zcizení (relevantně ve smyslu § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák.) spočívá v tom, že pachatel převede svůj majetek nebo jeho část na jinou osobu, např. prodejem s následným utracením získaných peněz, darováním apod. Jde tedy o úkon, jímž dlužník za zcizenou majetkovou hodnotu nezíská do majetku použitelného k uspokojení věřitele odpovídající protihodnotu vhodnou k uspokojení věřitele.

V posuzovaném případě obviněný uzavřel s ČMHB, a. s., dne 9. 12. 1997 smlouvu o poskytnutí hypotečního úvěru ve výši 2.600.000,- Kč na nákup nemovitostí. Zástavní smlouvou ze dne 6. 1. 1998 byl úvěr zajištěn zástavním právem banky k těmto nemovitostem a obviněný se mimo jiné zavázal, že bez předchozího písemného souhlasu zástavního věřitele, tj. banky, nepřevede vlastnictví k předmětu zástavy na jinou fyzickou nebo právnickou osobu a že k předmětu zástavy nezřídí zástavní právo nebo věcné břemeno ve prospěch třetí osoby. Právní účinky vkladu práva vznikly dne 14. 1. 1998. Za trvání závazkového vztahu s ČMHB, a. s., obviněný označené nemovitosti darovací smlouvou s věcným břemenem ze dne 9. 11. 1999 převedl na své dcery M. Ch. a T. Ch., a to na každou jednu ideální polovinu. Ve smlouvě označil mimo jiné i zástavní právo ČMHB, a. s., a obdarované prohlásily, že toto zástavní právo (jakož i další zástavní právo a již existující věcné břemeno) přebírají v celém rozsahu. Současně se obdarované zavázaly ke zřízení bezúplatných věcných břemen, jež spočívaly v doživotním a bezplatném právu bydlení pro dárce a zavázaly se strpět užívání jedné místnosti a telefonní linky pro potřeby společnosti AB p., s. r. o. Právní účinky vkladu práva vznikly dne 11. 11. 1999. Protože obviněný neplnil závazky, které na sebe smlouvou o poskytnutí hypotečního úvěru převzal, banka od smlouvy odstoupila. Obviněný neměl jiný majetek, kterým by svého věřitele mohl uspokojit.

Městský soud uzavřel, že obviněný zmařil uspokojení svého věřitele tím, že "předmětné nemovitosti převedl na své dcery a tímto úkonem nezískal do majetku použitelného k uspokojení věřitele odpovídajícího protihodnotu, čímž je zcizil, byť i nadále zůstalo zástavní právo k této nemovitosti zachováno". Právní závěry odvolacího soudu svědčí o tom, že si náležitě neujasnil význam zástavního práva pro uspokojení věřitele.

Zástavní právo jako právo akcesorické má ve smyslu § 152 obč. zák. (resp. § 151a odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000) funkci nejen zajišťovací, nutí-li dlužníka splnit dluh, ale i funkci uhrazovací, poněvadž zástavnímu věřiteli poskytuje pro případ nesplnění zajištěné splatné pohledávky podpůrný zdroj k jejímu uspokojení přímo ze zástavy, tj. jejím zpeněžením a náhradním plněním z výtěžku prodeje (§ 165 obč. zák., resp. § 151f odst. 1 obč. zák. ve znění účinném od 1. 9. 1998 do 31. 12. 2000).

Nutno připomenout, že neodmyslitelným atributem zástavního práva, které patří mezi taxativně vymezené typy věcných práv (neboli práv k věcem), je, že toto právo zatěžuje každého vlastníka zástavy (§ 164 obč. zák.) a na každém novém vlastníku zástavy lze požadovat, aby strpěl zpeněžení zástavy za účelem úplného, popř. částečného uspokojení pohledávky zástavního věřitele. Zástavní právo má tedy povahu právní vady na zatíženém objektu, která podobně jako faktická vada věci doprovází oprávnění původního i kteréhokoliv dalšího vlastníka věci.

Ve svých důsledcích to znamená, že zcizením nemovitostí, tj. jejich darováním, obviněný uspokojení svého věřitele ČMHB, a. s., nezmařil. Pro případ, že by pohledávka zajištěná zástavním právem nebyla splněna včas, zůstalo tomuto věřiteli nedotčeno právo na uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Věřiteli tak nemohla být ani způsobena škoda odpovídající výši nesplněné pohledávky.

Významné však je, že obviněný nemovitosti v darovací smlouvě zatížil dvěma věcnými břemeny. Ta spočívala v doživotním a bezplatném právu bydlení pro dárce a povinnosti strpět užívání jedné místnosti a telefonní linky pro potřeby společnosti AB p., s. r. o.

Městský soud tuto okolnost nejasně hodnotil v souvislosti s převodem vlastnictví k nemovitosti, když v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že "obviněný navíc zřídil dvě věcná břemena k nemovitosti, která omezují vlastníka nemovité věci a tudíž jistě omezují i zástavního věřitele např. tím, že se nebude moci uspokojit v celém rozsahu v souladu s obsahem závazkového vztahu" (viz č. l. 4 rozsudku). Rozsudek postrádá srozumitelné právní závěry, které lze ze zřízení věcných břemen vyvodit ve vztahu k naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. Nereagoval ani na tu část odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, v níž tento soud uzavřel, že "samotným darováním nemovitostí nedošlo k oslabení zástavního práva, avšak naplnění skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele soud shledával především ve zřízení popsaných věcných břemen, čímž obviněný fakticky znemožnil realizaci zástavního práva".

Věcná břemena (§ 151n obč. zák.) jsou jednou z forem omezení vlastníka nemovité věci ve prospěch určité oprávněné osoby, jak správně uvádí městský soud. Neznamená to však, že dodatečným zřízením věcných břemen je dotčeno právo zástavního věřitele na uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Zástavu lze zpeněžit na návrh zástavního věřitele ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy (§165 odst. 2 tr. zák.). V obou těchto případech jsou při prodeji zástavy věcná břemena, mají-li povahu závady, která v důsledku přechodu (či převodu) vlastnictví nezanikne, také závadou, která ovlivňuje cenu nemovitostí, a k níž proto nutno přihlížet. Oceňování práv odpovídajících věcným břemenům je upraveno ustanovením § 18 zák. č. [151/1997](#) Sb., o oceňování majetku, a z dikce § 41b vyhl. č. [279/1997](#) Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o oceňování majetku, plyne, že při oceňování nemovitostí se zjištěná cena sníží o cenu věcného břemene váznoucího na nemovitosti.

Pokud v posuzovaném případě došlo i jen k částečnému zmaření uspokojení věřitele, nestalo se tak tím, že obviněný převedl část svého majetku na jiné osoby, tedy tím, že tuto část majetku zcizil, ale proto, že zřízením věcných břemen mohlo dojít ke snížení její směnné hodnoty a poklesu její prodejnosti na trhu. Toto jednání pachatele lze ve smyslu forem jednání uvedených v § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. označit jako poškozování majetku.

Výše škody není znakem základní skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 tr. zák., přesto rozsah poškozování věřitele má význam pro hodnocení stupně nebezpečnosti pro společnost ve smyslu materiální podmínky trestnosti činu. Způsobení škody značné a škody velkého rozsahu jsou okolnostmi, které podmiňují použití vyšší trestní sazby podle § 256 odst. 3 a 4 tr. zák. Výše škody, vzniklé v důsledku poškozování majetku pachatele, tj. dlužníka, není představována výší zůstatku pohledávky, ale, je-li cena nemovitosti nižší než zůstatek dlužné pohledávky, rozdílem mezi cenou nemovitosti před zřízením věcného břemene a cenou nemovitosti, sníženou o cenu věcného

břemene, majícího povahu závady, která v důsledku přechodu či převodu vlastnictví nezanikne, tedy cenou tohoto věcného břemene.

Výrok o vině obviněného A. Ch. trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák., založený na tom, že zmařil uspokojení svého věřitele tím, že zcizil část svého majetku, a způsobil tak značnou škodu, nemůže obstát. Skutek zjištěný Obvodním soudem pro Prahu 4 byl nesprávně právně posouzen a na nesprávném právním posouzení skutku spočívá též dovoláním napadený rozsudek Městského soudu v Praze, který se s nesprávným výrokem o vině ztotožnil.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného zrušil z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. napadený rozsudek Městského soudu v Praze a jako vadnou část předcházejícího řízení zrušil i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 (§ 265k odst. 1 tr. ř.). Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu (§ 265k odst. 2 tr. ř.). Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.). Při novém rozhodování je Obvodní soud pro Prahu 4 vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud. Rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně byla zrušena jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)